

KUNST VAN HET GELOVEN

KOEN HAUSER
BENYAMIN REICH
FREUDENTHAL / VERHAGEN
PAUL VAN DONGEN
HERINGA / VAN KALSBECK
ALET PILON

CURATOR

MAARTEN SPRUYT

OOK ALS FIETSROUTE

TWEE JAARLIJKSE MANIFESTATIE VAN KUNST IN KERKEN EN KAPELLEN

KUNST VAN HET GELOVEN - 2014

Kunst van het Geloven is een samensmelting van de religieuze erfenis van Boxmeer met het beeld. Beeld dat is vormgegeven door zes zeer vooraanstaande kunstenaars (-duo's) en kapellen:

- Alet Pilon - Mariakapel Holthees
- Benjamin Reich - Anthonius- en Nic. kapel Groeningen
- Freudenthal/Verhagen - Sint Janstoren Sambeek
- Heringa/Van Kalsbeek - Nepomukkapel Boxmeer
- Koen Hauser - Het Kloosterhuis Sambeek
- Paul van Dongen - Koningskerkje Vierlingsbeek

Als curatoren van Kunst van het Geloven kunnen wij, Maarten Spruyt en Willem den Hartigh, alleen maar heel erg trots zijn met dit prachtige palet aan (inter)nationale top kunstenaars. Dankzij de inzet van de 'kapelengroep' (Toon Pijpers, Willem den Hartigh, Suzanne Verstraelen, Ria van Boxtel, Leo Kranendonk, Kristianne Tummers, Toos Ermers, Jos en Dymph Gerritsen), veel vrijwilligers, de kunstenaars, de verschillende locaties en dankzij de financiële steun van onze sponsors (VSBfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en Gemeente Boxmeer) zal deze 4e editie van 'Kunst van het Geloven' het collectieve geheugen in gaan. Wij nodigen u daarom graag uit voor de

opening op vrijdagavond 29 augustus
19.30 uur bij de Sint Janstoren in Sambeek
door burgemeester Karel van Soest
m.m.v. abseiler René van Stokkem en
De Fanfare van de 4de Hoedanigheid

Maarten Spruyt & Willem den Hartigh

Van 11.00 tot 17.00 uur op:

- 30/31 augustus
- 6/7 september
- 13/14 september

geloven is persoonlijk
verankerd in cultuur
een gevoel
passie
overtuiging
roeping
en verbintenis
kunst is niet heel anders
het raakt
is expressief
belichaamt een boodschap
inspireert
en daagt uit

Dageraadconcert

VANNACHT NAAR DAG

Zondag 7 september

6 uur 's morgens in het Koningskerkje

Tijdens eerdere edities van Kunst van het Geloven bleek het dageraadconcert in het Koningskerkje een heel bijzondere ervaring. Het vermaarde concert start in het donker, in alle vroegte, een uur voor zonsopkomst en is een beleving van het licht worden. Een beleving, die eigenlijk al begint met de stilte van het opstaan thuis. De stilte onderweg, de straten die nog niet wakker zijn. Het stille donker bij het binnenkomen.

Tijdens het concert valt geleidelijk aan steeds meer licht naar binnen door de ramen van het kleine kerkje. Na afloop is er een gezamenlijk ontbijt.

Zangeres/actrice Quirine Melssen voert ons in een muzikale vertelling door de schemer: het gebied tussen dag en nacht, oorlog en vrede, licht en donker.

Het verhaal van haar moeder tijdens de oorlog in de nacht op de vlucht, inspireerde Quirine tot deze voorstelling, een performance met indringende ervaringen van gewone mensen vervlochten met liederen.

Hoe kom je door de nacht?
Hoe kom je uit de nacht?
Hoe kom je uit de oorlog?

Hoe ga je verder?

“Kijk, het is licht geworden.
Laten we naar buiten gaan.
Laten we vannacht naar dag gaan.”

Quirine Melssen is een klassiek geschoolde sopraan die ontroert met haar levendige expressie. Vannacht naar Dag is een gevoelige voorstelling over de transformatie van donker naar licht.

Quirine Melssen: Zang en tekst
Susanne Degerfors: Cello
Eddy van Dijken: Piano
Wim Selles: Regie

www.quirinemelssen.nl

N.B.

Evenals alle exposities tijdens Kunst van het Geloven is het dageraadconcert gratis toegankelijk. Om de kosten te kunnen dekken wordt na afloop een vrijwillige bijdrage gevraagd. Aangezien het Koningskerkje niet zo groot is, is het verstandig om te reserveren:

info@koningskerkje.nl
0478-631401

NEPOMUKKAPEL

Veerstraat 51 Boxmeer

SINT JANSTOREN

Grotestraat 63 Sambeek
1ste en 2de niveau alleen
bereikbaar via trap!

HET KLOOSTERHUIS

Grotestraat 71 Sambeek
www.hetkloosterhuis.nl

ANTHONIUS - EN NICOLAASKAPEL

Groeningsestraat 19 Groeningen

KONINGSKERKJE

Spoorstraat 17 Vierlingsbeek
www.koningskerkje.nl

MARIAKAPEL

Kapelstraat 1 Holthees
www.mariakapel.nl

Horeca aan de route

Pannenkoekenrestaurant 't Genot – Vierlingsbeek

Dit restaurant ligt op 3 minuten lopen van het station Vierlingsbeek. Naast vele verschillende soorten pannenkoeken kunt u er ook koffie-thee met eigen gemaakt gebak nuttigen. Bezoekers van de kapellenroute krijgen op vertoon van een bon (die in alle kapellen wordt uitgegeven) het tweede kopje gratis. Bij 't Genot is een beperkt aantal fietsen te huur. Vooraf reserveren is gewenst (0478-631669). Tijdens de weekends van Kunst van het Geloven zijn bij 't Genot kunstwerken van de bekende kunstschilder Juul Baltussen te zien. (www.juulbaltussen.com)

Fruitpark Groenz – Sambeek, Heikant 7

Fruitpark Groenz is een prachtig, natuurlijk en creatief aangelegd fruitpark op de rand van Boxmeer en Sambeek. Naast het speelse fruitpark waar veel verschillende fruitgewassen te vinden zijn, is er ook een tuincafé. Dat heeft heel wat lekkers te bieden: heerlijke koffie/thee of een prikkelende fruitsapmix van eigen bodem. Op de lunchkaart staan belegde broodjes en sandwiches.

Tegen inlevering van de bon die in alle deelnemende kapellen aan bezoekers wordt uitgereikt ontvangt u een stuk seizoensfruit.

FIETSROUTE

Deze fietsroute in het kader van de manifestatie "Kunst van het Geloven" is een combinatie van fiets- en wandelknooppunten in de regio. De route is beschreven vanaf het station Boxmeer, maar er kan op elk gewenst punt worden ingestoken.

1. bij het station naar het zuiden fietsen evenwijdig aan de spoorlijn
2. voor het nieuwe gebouw van scholengemeenschap Metameer naar links, fietspad op
3. met de bocht mee 2x naar rechts gaan en het spoor oversteken
4. deze weg doorrijden tot kruispunt, daar naar links gaan (Heistraat, gaat over in Heikant)
5. rechtdoor rijden, langs tuincentrum Groenz (op de parkeerplaats staat een bord met wandelknooppunt 11). Gelegenheid om iets te drinken of te eten
6. na Groenz, 1e weg links ingaan, (Hoogeindseweg), deze weg volgen tot kruising en daar (Zandsteeg) naar links gaan, het spoor oversteken tot de kruising met de Grotestraat in Sambeek
7. op de kruising naar rechts gaan (fietsknooppunt 18) na 25 meter vindt u de Sint Janstoren en na weer 25 meter Het Kloosterhuis (twee locaties kunstroute)
8. na het bezoeken van deze locaties de Grotestraat in zuidelijke richting volgen tot het bordje met fietsknooppunt 4, daar naar links gaan
9. route 4 verder volgen (Oude Waranda) tot bordje met fietsknooppunt 38, daar naar rechts gaan
10. deze weg vervolgen langs de stuw en de daar staande woningen tot een afslag naar rechts (nog steeds op weg naar knooppunt 38)
11. u komt uit op een kruispunt, daar naar rechts gaan en vervolgens doorrijden tot de 1e mogelijkheid waar u naar links kan (de Steeg/Klein Vortum), gaat over in Passtraat
12. op het eind van deze straat rechtsaf (Maasstraat). Deze uitrijden, u komt dan op de provinciale weg, deze oversteken en linksaf het fietspad op, op weg naar knooppunt 39
13. na 50 meter staat op het veldje de Anthonius- en Nicolaaskapel (locatie kunstroute) na bezichtiging doorgaan op route naar knooppunt 39, (Voortweg) doorrijden tot net over de spoorlijn, daar naar links gaan (wandelknooppunt 50)
14. weg (Kiekuutweg) volgen tot spoorwegovergang (links), deze opnieuw oversteken pauzemogelijkheid bij koffiehuis-lunchcafé 't Genot
15. vanaf 't Genot het spoor blijven volgen in zuidelijke richting (Makken), langs de ruïne van kasteel Makken tot Holthees. Aan deze weg ligt de Mariakapel (locatie kunstroute)
16. t/o de Mariakapel de Bredeweg ingaan (bordje fietsknooppunt 57)
17. deze route naar knooppunt 57 volgen tot de provinciale weg, deze oversteken en linksaf het fietspad langs de provinciale weg opgaan
18. weg vervolgen tot links de Laurentiusstraat, waar de weg een bocht naar links maakt (Beekstraat) rijdt u een klein stukje rechtdoor om vervolgens naar rechts de Willem I-straat in te rijden tot T-kruising. Aan de rechterkant is het Koningskerkje (locatie kunstroute)
19. na bezoek aan deze locatie naar links gaan richting spoor, naar rechts afslaan bij aanwijzingsbord 'Joodse Begraafplaats', langs de begraafplaats het pad volgen tot een bruggetje, dat overgaan en via het parkje naar de verharde weg. U bent dan weer op weg naar 't Genot
20. de spoorbaan op deze plaats opnieuw oversteken en met de weg meegaan (maakt een bocht naar links en vervolgens weer naar rechts – als u deze weg volgt komt u langs Vivara)
21. na Vivara de 1e afslag rechts ingaan (bord fietsknooppunt 39), een zandweg met een verhard fietspad
22. weg vervolgen tot een T-splitsing, daar naar links gaan en vrij snel daarna met de weg mee naar rechts
23. weg vervolgen tot u komt bij een volgende T-kruising (Radioweg) deze naar rechts oprijden, doorrijden tot de spoorwegovergang en schuinlinks de Sint Janslaan in fietsen (fietsknooppunt nr. 18)
24. route naar fietsknooppunt 18 blijven volgen tot de kruising met de Grotestraat in Sambeek. Grotestraat oversteken en de Maasstraat in rijden tot bord fietsknooppunt 17, daar linksaf gaan, u hebt de rivier de Maas dan aan de rechterkant
25. routeborden naar knooppunt 17 volgen tot de kruising met Het Zand
26. daar rechtsaf gaan. (fietsknooppunt 1) tot aan de Nepomukkapel (locatie kunstroute) (t/o de protestantse kerk)
27. wie van hieruit naar het station wil terugfietsen slaat de weg in die tegenover de kapel gelegen is (Veerstraat). Deze fietst u uit tot een groot plein (Weijerplein)
28. u buigt met de weg mee, voor de meubelwinkel van Van Haren en de ingang van het winkelcentrum De Kloostertuin langs (De Raetsingel)
29. vanaf dat punt 2e straat links inslaan. (Burgemeester Hengstplein – bij het 2e bordje met die naam links af slaan). U rijdt dan achter het gemeentehuis langs, volgt de weg met een bocht naar rechts tot u op het Rochusplein (rotonde) komt
30. die steekt u recht over. U bent nu in de Spoorstraat. Die volgt u tot de spoorwegovergang. Net voor de spoorwegovergang gaat u naar links. Na 200 meter bent u bij het station.

De lengte van deze route is 35 kilometer.

Veel plezier!

Fiets huren

Wie een fiets wil huren om de expositielocaties te bezoeken, kan terecht bij Etappe. Gelieve uiterlijk donderdag 16 uur voor het weekend dat u op pad wilt uw wens door te geven via 0485-801844 of etappe.boxmeer@gmail.com. De fiets staat dan klaar bij hotel 't Vertrek (t/o het station in Boxmeer). Na afloop van de tocht kunt u de fiets daar weer inleveren. Wilt u na afloop bij 't Vertrek eten, dan wordt u na het eten een kop koffie/thee aangeboden door 't Vertrek.

Grenzeloos tussen één en ander

Maarten Spruyt
een gelaagd genie

In het universum van Maarten Spruyt cirkelen vormen en kleuren als planeten om de zon. Een zon die licht werpt op wat eerst verborgen was. Schaduwen laat dansen. Grauwe sluiers doet oplichten.

In zijn huis annex studio in hartje Amsterdam staat op de maandag na de première van dance event Sensation White bij de stylist, art director en curator van Kunst van het Geloven, het licht eventjes in de dimstand. Zijn blijdschap over een geslaagd debuut als art director van de internationale miljoenenproductie, aangevuld met een laatste beetje adrenaline, houdt hem wakker en alert. Want de wereld van Maarten Spruyt draait 24/7. Staat nooit stil. Er is tenslotte altijd weer iets nieuws te ontdekken, te zien, te ervaren en te creëren. Het ene moment sta je in het Rijksmuseum een vitrine met trouwjurken in te richten, het andere sta je, betrokken als je bent, bij de Amsterdam Arena tot zondagochtend 5 uur kostuums in een vrachtwagen te laden.

Kleinschalig, megalomaan, ingetogen, kleurrijk, cultuur-historisch, post-modern. Maarten Spruyt is zo veelzijdig als zijn projecten. Projecten waarin hij, zo schreef iemand treffend, 'telkens weer een wonderwereld weet te scheppen, met aandacht voor het grote gebaar en voor het detail.' Een wonderwereld die er altijd op gericht is het werk, de kunst van een ander te versterken, tot bloei te laten komen. Zowel in het realiseren hiervan, als in de wijze waarop hij dit doet staat Maarten Spruyt op eenzame hoogte. Iets dat is terug te zien in het niveau van deze editie van Kunst van het Geloven.

De kunstenaars die door Maarten Spruyt in samenspraak met medecurator Willem den Hartigh zijn voorgedragen maken allen sterk gelaagd werk. Kunst die, omarmd door de kapel waarin ze wordt getoond, op veel manieren kan worden ervaren.

De explosiviteit van Heringa/Van Kalsbeek, de bijna spirituele ervaring van het werk van Koen Hauser, de metaforische kracht van het werk van Alet Pilon, de bijbelse expressie van Paul van Dongen, 'de onderzoekende weg' van Benyamin Reich en de overstijgende verbeelding door Freudenthal/Verhagen. Samen met de historie en de identiteit van de kapellen heeft Maarten Spruyt een artistiek universum geschapen. Een universum dat draait om de kunst van het geloven.

Loslaten om weer vast te pakken

Fotograaf Benyamin Reich slaat beeldbrug tussen heden en verleden

'A picture for me is a constant search for contrasts, which combines harmony and beauty through the look and framing the camera provides. Berlin is a city of contrasts. Its past manifests itself on every corner. It therefore is an ideal place for my work.'

Met zijn vertrek uit Israël naar Berlijn, liet Benyamin Reich niet alleen zijn vrienden, familie en ouders achter, hij stapte ook uit de schaduw van het Orthodox Joodse geloof. Een schaduw die zijn jeugd deels verduisterde maar nu juist zorgt voor een fascinerend contrast in zijn foto's.

Zoon in een gezin van 12. Kind van een Joods-Orthodoxe rabbi. Opgegroeid in een 'religieus getto'. Een veel bereisd vader die zijn leven lang heeft gewaagd een voet in Duitsland te zetten. De verhuizing van Benyamin Reich naar Berlijn, nu 5 jaar geleden, was als een eenzame tocht door de woestijn. Een reis door de dorre akkers van de ziel, langs onherbergzame herinneringen, over een diepe kloof tussen traditie en verleden, toekomst en creatie. Een reis die wordt weerspiegeld in het werk waarmee hij Kunst van het Geloven verrijkt:

'I bring to the church works which constitute a contemporary crusade, of sorts, in which I include the three monotheistic religions. I photograph Christians, Muslims and Jews, who believe in one God, in an attempt to find unity. Children of all religions are photographed in black and white prints of equal size, which are mounted on wooden logs and laid on the church pews, like icons of contemporary saints. I feel that now, in wartime, this work is more relevant than ever.'

Voordat de fotograaf zijn werken uitkoos, bracht hij een bezoek aan Groningen. Hij zal zijn getroffen door de historie en symboliek van de plek waar zijn werk hangt: de Anthonius- en Nicolaaskapel. Gebouwd op de brede basis van de voor een oud-Frankisch dorp kenmerkende driehoek, fungeert de deels uit de 15e eeuw stammende kapel na al die eeuwen nog steeds als middelpunt van de Groningse gemeenschap. Wie een denkbeeldige spiegel aan de punt van de driehoek zet, heeft de wederhelft van een Davidster in handen. De symboliek met het vangen van nieuwe beelden gereflecteerd in de spiegel van zijn camera en bekeken met een oog, gekleurd door het verleden.....

Beeldenstorm in Het Kloosterhuis

Kijken door de ogen en zien met het hart van
Koen Hauser, Fotograaf des Vaderlands

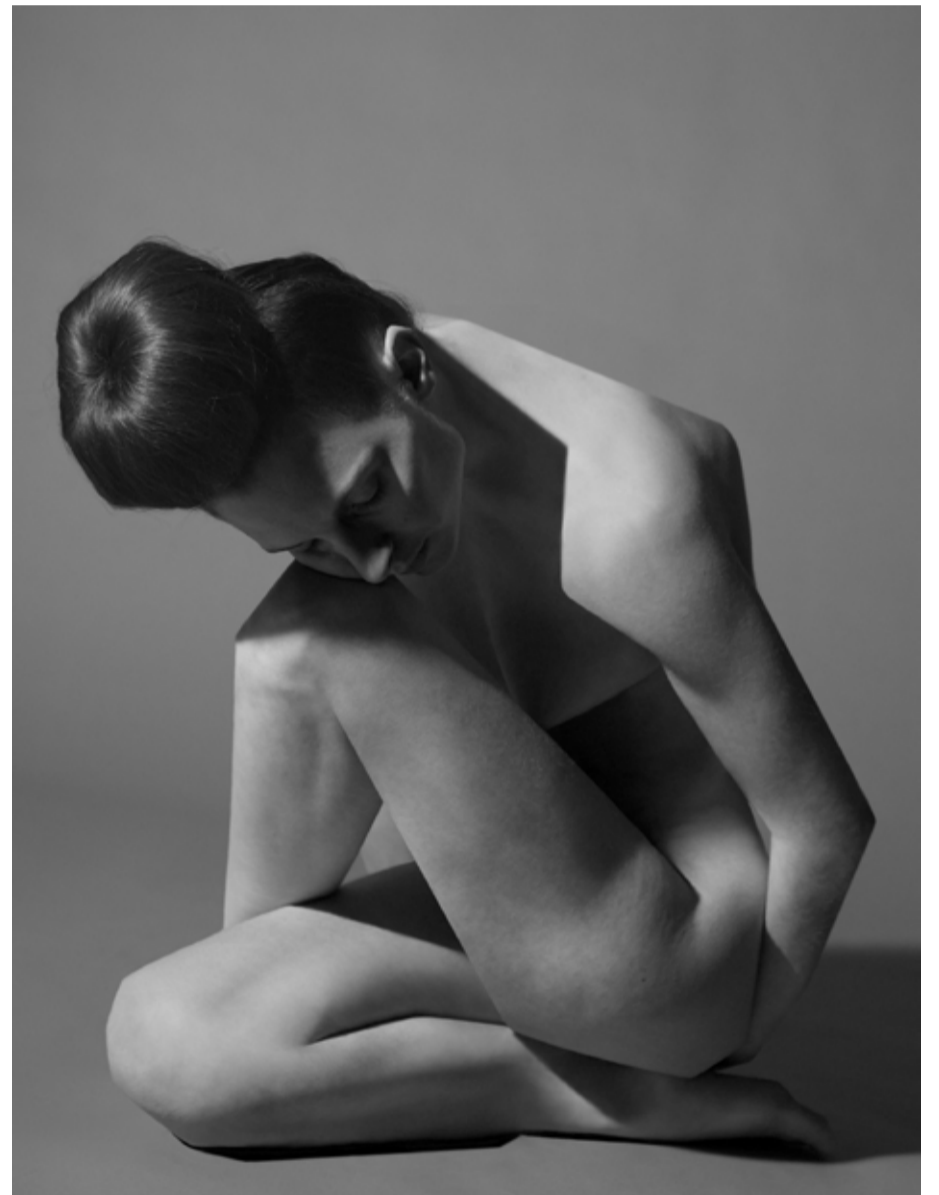
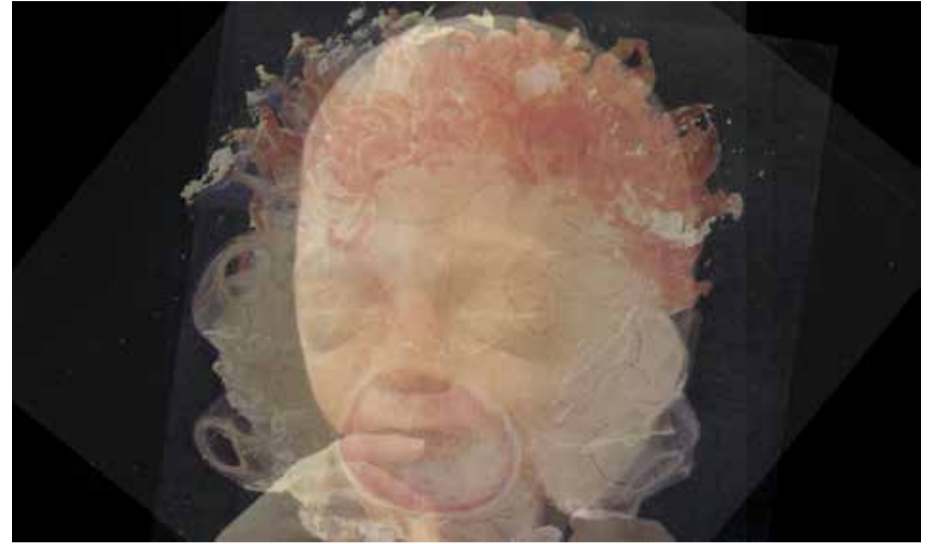
Wie behoefte heeft aan duiding, zal na het ervaren van *Epitaphium* (2012) wellicht een cirkel tekenen. Eentje die begint met leven en eindigt bij de dood. Maar is deze cirkel volledig gesloten? Of is er ruimte voor (her-)interpretatie? Want waar begint het leven? Bij het delen van een cel? Daarvoor? Bij de eerste slag van een hart? En is het heelal synoniem voor een enkele reis naar het hiernamaals? Of is zij de kraamkamer van het leven? Een schatkist vol schitterende bouwstenen en fonkelende elementen?

In het voormalige klooster van de Orde der Redemptoristinnen, zet *Epitaphium*, een installatie van Koen Hauser, tijdens *Kunst van het Geloven* aan tot waar de zusters van de orde zich tot 17 juni 1993 hier aan wijdden: gebed en contemplatie. Het videowerk, ondersteund door sacrale muziek, is als een gebed dat wordt uitgesproken in beeldspraak. 'Oogwoorden' die door het netvlies in het geheugen worden gegrift. Gefilterd door herinneringen, ge(her)definieerd door ervaringen en geduid door het 'ik' van de toeschouwer.

Epitaphium is een werk dat Koen Hauser schiep in 2012. Samen met Maarten Spruyt, 'Maarten en ik pingpongen altijd met ideeën', selecteerde hij de installatie op basis van de historie en architectuur van het Kloosterhuis. 'Epitaphium als bewegend glas in lood raam.', schildert de *Fotograaf des Vaderlands* het voor, gezeten in de bibliotheek van het sinds 1990 verlaten Rijksmuseum van Natuurlijke Historie.

Omringd door twee- en driedimensionale beelden die zo uit (of in) *Epitaphium* lijken te zijn gesprongen, vertelt Koen Hauser over wat hem drijft als veelzijdig beeldkunstenaar. 'Ik kijk naar onze wereld en zie vormen en kleuren die worden getekend en ingekleurd door een onbekende kracht. Via mijn werk, mijn kunst probeer ik deze kracht vast te leggen. Het is een zoektocht naar innerlijke schoonheid. Eentje waarbij ik kijk met mijn ogen en zie met mijn hart. Zo werk ik van buiten naar binnen. Ik verbeeld wat ik voel en wat ik zie, deel dit met de toeschouwer en laat mijn werk deze dan meevoeren door de persoonlijke interpretatie van wat hij of zij ziet en wat dit betekent.'

Thuiskomen, met jezelf in contact staan noemt Koen Hauser dit. Het vormt de rode draad in zijn oeuvre. Wie *Epitaphium* ziet en hoort, omlijst door de gepleisterde historie van het Kloosterhuis zal begrijpen wat hij bedoelt en beheerst de kunst van het geloven.

.....een toevallige overeenkomst? Wie Benjamin Reich hoort praten over zijn werk zou denken van niet:

'My works combine spontaneous and researched elements. None of my photographs is completely calculated, nor is any of them purely coincidental. It may be likened to the creation of a documentary movie, in which your intention is clear to you, but you don't know in advance where it would lead you. Before I take a photograph I research the topic, but I also try to approach it clean of influences and of what I've seen, in order not to lose the moment.'

'I think that every art photographer has an image bank that he or she knows and values, and is also influenced by, that has been created throughout the long history of art and the relatively short one of photography. The challenge is in giving a new perspective through the artist's handwriting to ideas and images which we think we are already familiar with.'

Kussen om te zoenen

De tastbare jeugd van Alet Pilon

1949. De duistere sluier van de Tweede Wereldoorlog hangt nog over Nederland. Toch dansen ook de eerste lichtjes aan de horizon, aangestoken door het heilige vuur van het verlangen vooruit te kijken. In Veenendaal, kloppend hart van de Bible Belt, staat de wieg van Alet Pilon. Kind van de huisarts. Eén van acht nakomelingen. Eén van een tweeling. Kind in een gezin dat één is met het geloof. Een sterk geloof dat haar schaduw werpt over de verlichting. Dat een jong leven lang smoorde om zich te ontpoppen tot vruchtbare grond waarop de kunst groeit en bloeit.

‘...het behoren tot ouders met een voorbeeldfunctie in een dorp en de gereformeerde opvoeding hebben me in mijn jeugd verstikt. Angst en onzekerheid waren mijn deel. Op mijn 25e, toen ik me eindelijk los kon maken van mijn omgeving, ontdekte ik een andere wereld. Eentje die me veel meer plezier en rijkdom gaf. De wereld van de beeldende kunsten. De eigen fantasieën en vooral de eigen verantwoordelijkheid die ruimte bieden voor zelfonderzoek en oneindige verbeelding. Niets opgelegd.’

Alet Pilon, bijna 65 inmiddels, verbeeldt in haar kunst nog bijna dagelijks het verleden waar zij zich, in tegenstelling tot haar tweelingbroer, aan heeft weten te ontworstelen. Met angst als rode draad, stikt ze bijvoorbeeld betekenissen op kussens. In haar nieuwe project ‘Gij troost’ zijn dit de namen van Bijbelboeken. In één van haar werken die zijn te zien op Kunst van het Geloven is dit ‘Talk to me’. Een hartekreet, gedrapeerd over een op een

kussen gelegen doopjurk. Eén van twee. Eén van een tweeling. Een kussen om te zoenen.

Angst en religie hebben in het werk van Alet Pilon een prominente rol. Net als eenzaamheid, macht & onmacht, leven, sterven & dood. Beladen woorden die, toeval of niet, ook van toepassing zijn op de locatie waar haar werk tijdens Kunst van het Geloven te zien is: de kapel van Holthees.

Met een lang, bewogen verleden zag dit eeuwenoude gebouw ook eenzaamheid, onmacht, leven, sterven, dood en angst aan zich voorbij trekken. Eerst vanaf 1464 als kapel van Onze Lieve Vrouw van de Zeven Smarten waar naasten naartoe trokken als een jeugdig persoon het Sacrament der Stervenden had ontvangen. Later, op 30 september 1944, als zwaar gehavend slachtoffer van een luchtbombardement.

De wonden zijn uiteindelijk genezen. De kapel heeft zich opgericht en, bedekt door de mantel der liefde van Stichting Mariakapel Holthees, schittert ze nu als decor van het werk van Alet Pilon. Werk als ‘Don’t Worry’ dat dicht bij kapel en kunstenaar staat: ‘Als kind voelde ik me alleen en angstig; bang voor God en vooral voor de duivel. Verstopt onder de dekens op mijn kamertje voelde ik me veilig, vooral als ik probeerde, door te bidden, contact met God te krijgen. Dat lukte nooit echt. Door mezelf heel groot te maken, mijn handen stijf gevouwen, zou ik mijn angst wellicht kunnen overwinnen.’

Hemels hoogtepunt

Klimmen met Freudenthal/Verhagen

‘And wherever I climb
Far away and anywhere
You raise me high, beyond the sky
Through stormy nights, lifting me above’

Hoog boven het centrum van Sambeek priemt de Sint Janstoren als een stenen vinger naar de hemel. Alsof de in 1486 gebouwde laatgotische toren de Heilige Geest uitdaagt op aarde neer te dalen terwijl haar voeten juist worden gekust door een duivels beeldhouwwerk:

‘Venite Spiritu et emitte caelitus
Venite Spiritu et emitte caelitus
Venite Spiritu
Venite Spiritus’

Maar de hemel waar ‘de Knoepert’ zo uitdagend naar wijst zwijgt. Of vallen er toch klanken, zacht en zuiver, vanuit de wolken naar beneden? Hoor je, hoe hoger je klimt, hoe dichterbij de hemel geraakt, soms zoetgevooisde stemmen? Onschuld verpakt in aria’s? Hoop gevat in ritme?:

‘Whenever I cry
Far away and anywhere
You hear me call when shadows fall
A light of hope, showing me the way’

Aan het eind van een ‘stairway to heaven’, 50 meter boven het aardoppervlak, 50 meter dichterbij de hemel, wacht in de nok van de Sint Janstoren het antwoord.

Het is een antwoord vormgegeven door Carmen Freudenthal en Elle Verhagen. Een antwoord als een drie-eenheid. Een versmelting van fotografie, videokunst en muziek. Een hemels hoogtepunt van bijzondere ‘beeldmakers’ die soms worstelend met een ongedeeld religieus verleden altijd bovenkomen, daarbij een nieuwe dimensie creërend waarin je je als toeschouwer kunt verliezen:

‘Far away, beyond the sky’

Freudenthal/Verhagen

Zelfbeeldhouwer in vallen en oprichten

Paul van Dongen voorziet Koningskerkje van geëtste fresco's

Meer dan 400 jaar voor de bouw van het huidige Koningskerkje in 1843, ontstond in de wapensmederijen van Europa de etstechniek. De techniek was één van de eerste reclame uitingen. Wapensmeden konden zo hun talent op het gebied van versieringen, van bijvoorbeeld harnassen, tonen. Via deze wapenbroeders vond de techniek haar weg naar de boekdrukkers om vervolgens over te springen naar het edele gezelschap der kunstenaars, aangevoerd door de man die in ons nationaal geheugen geëtt staat: Rembrandt van Rijn.

Wie aan Rembrandt in relatie tot etsen denkt, zal hoogstwaarschijnlijk zijn 'Zelfportret met baret en opengesperde ogen' uit 1630 aan de horizon van het geheugen zien opkomen. Een meesterwerk waarin expressie en beheersing van techniek elkaar vinden op postzegelformaat: 5 bij 4,5 centimeter. Klein in vergelijking met de meeste werken uit die tijd. Piepklein in vergelijking met het werk van Paul van Dongen.

Paul van Dongen toont in het Koningskerkje werk met de thema's Vallen en Oprichten. Het zijn synoniemen voor zowel de plek waar zijn 'geëtste beeldhouwwerken' hangen, het Koningskerkje, als zijn artistieke mensbeeld en relatie tot het geloof.

De geschiedenis van het Koningskerkje richtte zich voor het eerst op in 1611. In dit jaar kwam ene Hermanus Beventrupfel naar Vierlingsbeek om, 9 jaar lang, ziertjes te winnen. Tot 1648 viel er vervolgens niets protestants te beleven. In dat jaar valt de katholieke kerk in hervormde handen. De kerk blijft daar tot 1800 om dan weer in handen van de katholieken te vallen waarop de hervormden besluiten een nieuw gebouw op te richten. Men groeit er al snel uit en zeven jaar later staat er een grotere kerk. Eentje waarvan het dak in 1838 instort. Maar wederom richt de gemeenschap zich op en in 1843 wordt het huidige Koningskerkje, het zesde sinds 1648, ingewijd. Vallen en oprichten....

...Vallen en oprichten. Paul van Dongen die rond zijn veertigste terugkeert in de pij van de katholieke kerk, heeft het tot thema van een deel van zijn oeuvre gemaakt. Een veelzijdig oeuvre waarvan in het Koningskerkje een zeer bijzonder deel te zien is. Een deel waarin hij de eeuwenoude etstechniek een vernieuwende, verrassende draai heeft gegeven.

Niet langer gevangen in de afmeting van een bladzijde, maar bevrijd en 'losgelaten' in een ruimte van één bij anderhalve meter heeft Paul van Dongen etsen als beeldhouwwerken gemaakt. Monumentale, fresco-achtige voorstellingen van de vallende mens, die door hoogmoed ten onder gaat, en de zich oprichtende mens, die zijn plaats kent ten opzichte van God.

In de woorden van Paul van Dongen: 'Getekende sculpturen', geëtt naar de anatomie van zijn eigen lichaam. Het zijn imposante zelfportretten, geëtt in symboliek en Bijbelse taferelen. Fresco's. Vernieuwend in oppervlak. Verfijnd in uitvoering. Verrassend in impact.

Oerknal in de Nepomukkapel

De kunst van Heringa/Van Kalsbeek moet je zien om te geloven

Sinds 1737 verbeeldt de Nepomukkapel een versteend verlangen naar bescherming tegen onrecht en droogte. Een verlangen dat, volgens de overlevering, is terug te voeren naar de marteldood van Johannes Nepomuk in het jaar 1393.

Wie het ooit gelukt is om in Praag door het woud van toeristen de Karelsbrug te zien, heeft mogelijk een blik geworpen op het met goud gelauwerde beeld van Johannes. Een beeld dat uitkijkt over de plek waar deze heilige, vastgebonden aan een paal, door de Moldau werd verzwolgen.

Boven het altaar in de Boxmeerse Nepomukkapel is de verheffing van Johannes te zien. Terwijl twee mannen zijn lichaam liefdevol uit het water tillen opent de hemel zich. Twee kleurrijke engeltjes maken zich op voor de heiligverklaring van de man die stierf voor het geheim van de biecht. Ze kijken er vrolijk bij. Een opvallend contrast met de lijkbleke scene die zich op aarde afspeelt in het grijze water van de Moldau.

Het contrast, de spanning die is gevangen door de schilder van dit altaarstuk wordt tijdens Kunst van het Geloven verder opgevoerd. De Nepomukkapel verleent dan namelijk onderdak aan het werk van het Amsterdamse kunstenaarsduo Heringa/Van Kalsbeek. Werk als een oerknal. Een explosie van kleur, materiaal, vorm en interpretatie. Kunst die je moet zien om te geloven.

Op loopafstand van hun woning in een in het groen verstopt stukje Amsterdam staat het atelier van Liet Heringa en Maarten van Kalsbeek. Hier werkt het duo aan - zoals Edo Dijksterhuis omschrijft - ruimtelijke schilderijen. Deze 'schilderijen' transformeren hier van papieren droom naar veelzijdige werkelijkheid.

Een werkelijkheid die in maanden, soms jaren, wordt geschapen. Die buiten de gebaande hedendaagse kunstbanen voert. Een werkelijkheid waarin Heringa/Van Kalsbeek de vrijheid neemt om onzekerheid zichtbaar te maken. Een werkelijkheid die stukje bij beetje groeit. Resultaat is van overeenstemming en - soms - onenigheid over vorm, kleur en richting. Een werkelijkheid die wanneer je 'm ziet onwerkelijk mooi is.

Kunst van het Geloven is voor Heringa/Van Kalsbeek een soort amuse. Een opmaat naar hun tentoonstelling in het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, getiteld Nachtvangst - sculpturen van Heringa/Van Kalsbeek van 13 september 2014 t/m 11 januari 2015.

Met dank aan de goede band met mede-curator van Kunst van het Geloven, Maarten Spruyt, kunnen we in Boxmeer vast genieten van deze amuse. Eentje die smaakt naar meer.

Colofon

Interviews: Robert de Koning/journeylism.nl

Coördinator krant: Kristianne Tummers

Opmaak: Zomer Op Zaterdag

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk BV

Oplage: 12.000

Organisatie: werkgroep Kunst van het Geloven

Sponsors

VSBfonds,
iedereen doet mee

